

Debatt

debatt@dn.no

Dyre dommer kan bli billigere

Mange og lange rettsmøter gjør domstolene dyre. Løsningen er skriftlig behandling, samt spesialisering.

Sven Marius Urke, domstolsadministrasjonens direktør, tar til orde for effektivisering av domstolene (DN 8. februar). Bakgrunnen er et økende saksomfang og stadig flere store og kompliserte saker. Dette fører til at domstolene sliter med å overholde Stortingets krav til saksbehandlingstiden.

I innlegget trekker Urke fram digitalisering av domstolene som en måte å effektivisere domstolene på. Gjennom å gjøre saksdokumenter tilgjengelig digitalt for parter og dommere kan store summer spares, samtidig som rettsakene kan gjennomføres raskere og mer effektivt.

Vi synes det er svært prisverdig å sette søkelyset på dette viktige samfunnsproblemet. Digitalisering av norske domstoler er åpenbart en god idé. Det er imidlertid også andre sider ved norsk rettspleie som er ineffektive, der reformer kan gi effektivitetsgevinster.

I den sammenheng vil vi sette kritisk søkelys på to sentrale prinsipper i norsk rettspleie: generalistprinsippet og muntlighetsprinsippet.

Generalistprinsippet innebærer grovt sagt at alle dommere skal kunne dømme i alle typer saker, altså det motsatte av spesialisering. Mens en på de fleste andre områder i samfunnet har ment at spesialisering gir store effektivitetsgevinster, har man holdt på det motsatte i domstolene. De tradisjonelle argumentene for ikke å spesialisere dommere og domstoler i særlig grad er en ikke veldig godt underbygget antagelse om at spesialisering vil lede til fragmentering av rettssystemet og et ekspertvelde som verken politikere

Innleggsforfatterne tar til orde for effektivisering i domstolene, gjennom spesialisering og digitalisering. Bildet viser noen av dokumentene fra forsvarrets forberedelser i forkant av Transocean-saken, som ble ført i Oslo tingrett fra desember 2012. Foto: Gunnar Lier

**Innlegg
Tommy
Staahl
Gabrielsen og
Halvard
Haukedal
Fredriksen**

eller velgere vil ha forutsetninger for å kontrollere.

Disse innvendingene er ikke veldig overbevisende når en rekke europeiske land har positive erfaringer med spesialiserte domstoler. Det er uansett vanskelig å se at ikke en viss spesialisering vil kunne gi betydelig effektivitetsgevinster også i domstolene, på samme måte som på andre samfunnsområder.

Det er betegnende at det i det stille foregår en viss spesialisering av norsk rettspleie innenfor enkelte rettsområder. Etter vårt syn er det imidlertid grunn til å se nærmere på om man ikke burde gå lengre.

Muntlighetsprinsippet

innebærer at partenes argumenter og bevis som hovedregel må framføres muntlig i retten for at dommerne skal kunne ta dem i betraktning. I praksis medfører dette at mye tid går med til at partenes advokater leser opp relevante utdrag fra saksdokumentene, og så markeres disse utdragene av dommere og partene i saken.

Sammenlignet med mange andre europeiske land står muntlighetsprinsippet svært sterkt i norsk sivilprosess. Resultatet er mange og lange rettsmøter. Særlig i store og komplekse forretningsjuridiske saker kan hovedforhandlingene bli så langvarige at man neppe kan se bort fra at det innvirker

negativt på muligheten for å kunne velge fagkyndige meddommere fra «øverste hylle».

Langvarige hovedforhandlinger bidrar også til bekymringsfullt høye sakskostnader, noe som i ytterste konsekvens er et rettssikkerhetsproblem.

Overgang til mer (digital) skriftlighet, vil kunne korte ned rettsforhandlingene. Sammen med spesialisering og digitalisering, vil det kunne føre til betydelig effektivisering i norske domstoler.

Tommy Staahl Gabrielsen og Halvard Haukedal Fredriksen, Universitetet i Bergen og Bergen Center for Competition Law and Economics (BECCLE)

Manglende kunnskap om internasjonale domstoler

Professor Janne Haaland Matlary hevder i sitt innlegg 2. mars at det er et problem når Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) tolker de internasjonale menneskerettighetene dynamisk, altså at rettighetene endrer seg over tid.

Men det er ingen grunn til at statene, som hun skriver,

skulle være overrasket over at EMD anvender en slik tolkning. Det er vanlig både i nasjonale og internasjonale domstoler.

Den internasjonale domstolen i Haag hadde i en sak mellom Costa Rica og Nicaragua fra 2009 ingen problemer med å anvende en dynamisk tolkning når innholdet i begrepet «commerce» skulle bestemmes.

Den internasjonale tvisteløsningsordningen under WTO benytter også en dynamisk tolkning av handelstraktatene når dette er på sin plass. WTOs appellorgan mente for eksempel i en sak fra 1998 at begrepet «naturressurser» per definisjon var dynamisk.

Spørsmålet er bare når domstolene bør anvende en

dynamisk tolkning, og hvor langt de bør gå.

Matlary mener også at det er dristig at jeg mener at vedtak fra FNs menneskerettighetskomité bør tillegges rettslig betydning. Her er jeg på linje både med Haag-domstolen og Høyesterett. Dette er altså ikke særlig dristig.

Mer oppsiktsvekkende er at det kan se ut som Matlary

blander sammen FNs menneskerettighetskomité og FNs menneskerettighetsråd. Hun hevder at menneskerettighetskomiteen har hatt Iran som leder. Men denne komiteen består av eksperter - fremstående jurister på feltet, ikke stater.

Geir Ulfstein, professor dr.juris.